

T.C.

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

HÜKÜMET LİDERLİK OKULU

24 MAYIS 2010 YUVARLAK MASA TOPLANTISI

KONU: Son dönem Türk – İsrail ilişkilerinin değerlendirildiği toplantıda İsrail’den gelen akademisyenlerle birlikte ilişkilerin geleceği değerlendirildi.

KATILIMCILAR: Burak KÜNTAY, Ceki BİLMEN, Denis OJALVO, Prof. Dr. Efraim INBAR, Prof. Dr. Eytan GILBOA, Prof. Dr. Hillel FRISCH, Małgorzata SZCZEPANSKA, Melek Deniz ÜNER, Doç. Dr. Mert BİLGİN, Moshe KAMHİ, Prof. Dr. Nilüfer NARLI, Selma BARDAKCI, Şafak EYEL, Tal GAT, Tuğçe DURAN.

HİLO

HÜKÜMET LİDERLİK OKULU

ÖZET: Toplantıda son dönem Türkiye-İsrail ilişkileri Ortadoğu'daki gelişmelerle birlikte analiz edilmiş, ayrıca bölge dışı aktörlerin Ortadoğu'ya etkisi tartışılmıştır.

Türkiye ve İsrail ilişkilerinin zor bir dönemden geçtiği bir süreçte gerçekleşen toplantıda bir çok önemli görüş dile getirildi. Toplantı Bar İlan Üniversitesi profesörlerinin son dönem ilişkileri değerlendirmesi ile başladı.

Efraim Inbar: Özellikle Hamas'ın Filistin'de seçimleri kazanmasının ardından zaten karmaşık olan İsrail – Filistin meselesi daha da çözülmez bir hal almıştır; çünkü HAMAS bir terör örgütüdür ve Filistin halkının yararına gibi görünse de yaptığı işler dünya kamuoyunda bu bölgeye olan gayretleri boşa çıkarmaktadır. Tabii biz bölge olarak Ortadoğu içerisinde adlandırılmaktan rahatsız olmakta haklıyız; çünkü Ortadoğu halkları ve devletleri içerisinde demokratik bir rejime sahip ülkelerden biriyiz Türkiye ile birlikte. Hukukun üstünlüğü ile, batının evrensel olarak kabul ettiği değerler üzerinden ülkelerimiz yönetilmektedir. Türkiye'nin İsrail – Filistin meselesindeki rolü ve bölgesinde güçlü bir devlet olarak yaptığı hizmetleri anlıyoruz. İç politikalarına yönelik özellikle Başbakan dahilinde yapılan açıklamalar ve son zamanlarda başka bir çizgiye doğru kayan Türk dış politikasını anlamakta zorluk çeksek de Türkiye'nin bölgedeki girişimleri önemlidir. Tabii son İran ile yapılan anlaşma haricinde, AB üyeliği konusunda da Türkiye'yi destekliyoruz.

Türkiye'yi tüm bunların haricinde ben “mediationmania” olarak değerlendiriyorum. Özellikle son dönemde sürekli bir arabulucu faaliyetlerde bulunan ülkenin diplomatik ilişkilere ve açık kanalların varlığına önem verdiğini görmekteyiz.

Evtan Gilboa: İsrail – Filistin ilişkilerinin özellikle Türkiye'nin iç politikasında ve kamuoyunda algılanışı ile ilgili bir örnekle başlamak istiyorum. Bu konuda medyanın dilinin çok negatif olduğunu görmekteyiz. Doğru bildiğimiz yanlışlar var konu ile ilgili. Örneğin; şu anda Gazze Hamas tarafından kontrol edilmektedir. Ulusal basında çoğunlukla; Gazze'nin İsrail tarafından her gün bombalandığı haberleri yer almaktadır. Bu maalesef gerçeği yansıtmamaktadır. Hamas bölgeyi yönetmektedir. Hamas'ın her gün İsrail tarafına yolladığı militanlar, füzeler ve düzenli olmayan hedefleri vurmaya yönelik geliştirdiği şiddet yöntemleri İsrailileri huzursuz etmektedir.

Türkiye'nin bölgedeki durumuna gelince; Türkiye jeostratejik bir paradigmaya sahiptir. Bölgesi özelinde kendini tanımlamaktadır. Peki Türkiye ne istemektedir? Dış politikada Türkiye'nin üzerinde durduğu kimlik hangisidir? Yeni Osmanlıcı mı? Batıcı mı? Medeniyetler İttifakı'nın sahibi mi? Bunların hangisi Türkiye'nin kimliğini oluşturacaktır? Bu konuda aklımızın karışık olduğunu söylemek isterim.

Bar Ilan Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi akademisyenlerinin sunumundan sonra katılımcıların görüş ve değerlendirmeleriyle devam eden toplantıda aşağıdaki konulara değinildi.

- Davutoğlu'nun göreve gelmesiyle birlikte Türk dış politikası pro-aktif bir yol izlemeye başlamıştır. Davutoğlu göreve geldikten sonra daha önceki akademik kimliğinin de özelliklerini yanında getirmiştir. Stratejik Derinlik adlı kitabında Türk dış politikasını bölüm bölüm yazan Davutoğlu; komşularla sıfır sorun, pro-aktif ve bölgesinde etkili güç olarak Türkiye'yi şekillendirmektedir. Tüm bunlar bildiğimiz tanımlar; fakat özellikle son gelişmeler ve Davutoğlu'nun değerlendirmeleri Türkiye'nin vizyonunu bir adım daha öteye taşımaktadır. Yeni düzen dediği bu sistem içerisinde Türkiye bu zamana kadar sistemin parçası olmakla yetinmiştir. Bundan sonra ise; kurucu olarak sistemi belirleyen ve dünya gücü olmaya doğru gidecek olan Türkiye olacaktır. Tabii bu yeni vizyon bazı durumlarda Türkiye'nin tavrının yanlış anlaşılmasına sebebiyet vermektedir. İlişkilerde yaşanan gerginlikler bu perspektifte değerlendirilmelidir.
- Türkiye İran'a karşı diplomatik ve barışçıl bir politika izlemektedir. Türkiye'nin bu tavrı ABD ve İsrail'de tedirginliğe yol açmaktadır. Bununla birlikte İran'ın diplomatik yollarla nükleerleşme sürecinden vazgeçmesi amacıyla başlayan Brezilya-Türkiye-İran arasındaki diyalog sadece bu üç ülkenin güdümünde değildir. Başta ABD olmak üzere P5+1 ülkeleri de sürece dahildir ve süreç Obama yönetiminin Ortadoğu'da diplomatik yolla barışı sağlama hedefi ile paraleldir.
- Ortadoğu'daki süreç incelendiğinde Mısır'ın, Suriye'nin, Birleşik Arap Emirlikleri'nin belli konulardaki görüş ayrılıkları Müslüman Arap ülkeler arasında bir konsensusun olmadığına işaret etmektedir. İsrail – Filistin sorunu değerlendirildiğinde Suriye, Ürdün gibi Arap ülkelerinin Filistin konusunda Türkiye kadar sorunun çözümü yolunda insiyatif almadıkları görülmektedir.

- İsrail Lieberman ve benzeri politikacılar yüzünden zaman zaman eleştirilmektedir. Aynı şekilde AKP hükümetinin Ortadoğu barış sürecinde İsrail'in tutumuna karşı yaptığı açıklamalar İsrail tarafından eleştirilmektedir. Burada önemli olan demokratik iki ülkenin seçimle gelen yönetimlere saygı göstermesidir.

SONUÇ: 24 Mayıs 2010 tarihinde düzenlenen yuvarlak masa toplantısında; sonuç bölümünde Türkiye – İsrail İlişkileri'nde meydana gelen anlaşmazlıklar değerlendirildi. Hamas konusunda Türkiye'nin tutumu ve İsrail'in bu tutum karşısında aldığı tavır tartışıldı. Toplantıda kamu algısı üzerinde durularak, ilişkilerde meydana gelen sorunların toplumlar arasında olmadığı ve devletlerin de bu sorunları çözebileceği vurgulandı. İsrail – Filistin meselesinde Türkiye'nin üstlendiği aktif diplomasi çalışmalarının İsrail tarafından olumlu karşılandığı; ancak farklı meselelerden dolayı ikili ilişkilerin bozulmasına veya zedelenmesine imkan verilmemesi gerektiği belirtildi.

İsrail tarafından Hamas ile kurulan ilişkilere getirilen eleştirilerde; Hamas'ın bir terör örgütü olduğu ve kendi halkına dahi zarar verdiği belirtildi. Bu nedenle; Türkiye'nin Hamas gibi bir örgütlerle olan ilişkisi, bunun yanında İran ile yaptığı anlaşmalar konusunda batının ve İsrail'in tedirgin olduğu yorumu yapıldı. Türkiye – İsrail ilişkilerinin son dönemde krizlerle karşılaşmasının, bu iki ülkenin Ortadoğu'da çıkarlarının çatışmasının uluslararası politik dinamiklerle açıklanabilir bir husus olduğu; ancak toplum ve kamuoyunda bu çatışmaların yaratacağı tehlikelerin duyarlı bir şekilde engellenmesinin gerektiği vurgulandı. Türkiye'nin çok yönlü dış politikası ve komşularla sıfır sorun ilkesiyle birlikte son dönemde ikili ve çoklu ilişkilerini geliştirdiği, bunu yaparken kendi bölgesinde ve diğer bölgelerde üstlendiği roller bazen çatışırken bölgenin diğer dinamikleri ve dışsal dinamiklerden etkilenme olasılıklarının yeni dış politika vizyonunda çok iyi hesap edilebilmesi gerektiği vurgulandı.